

ter anderer zijde: dat dit optreden ook zijne bezwaren en gevaren heeft, voor de studenten zelve en voor de gemeenten, wijl immers de studenten den tijd hard noodig hebben voor de omvangrijke studie, in den regel nog te weinig gevorderd zijn in de dogmatiek en de predikkunde, en nog alle kerkelijke keur missen; dat in het verleden duidelijk is gebleken, hoe moeilijk het is, misbruik van de vergunning en door studenten en door de gemeenten, die de studenten in verzoeking brengen, tegen te gaan; dat het ook voor den goeden gang van het kerkelijk leven niet gewenscht is, dat telkens besluiten en regelingen van een Generale Synode door een volgende Synode worden ter zij gezet.

Als een middel om het goede in het optreden van studenten te behouden en het verkeerde te voorkomen en tegen te gaan, werd o.a. genoemd, dat voor het optreden deze beperkende bepaling wierde gemaakt: dat het vergund wordt alleen aan die studenten, die tevoren met goeden uitslag door een Classis zijn onderzocht in de kennis van de Gereformeerde leer; daardoor zou kerkelijke keur worden verkregen, en de onbillijkheid weggenomen, dat aan studenten wordt verboden, wat aan oefenaars wel wordt vergund. Ook werd opnieuw de gedachte geuit, die reeds meermalen in Generale Synoden is uitgesproken, dat het, bij handhaving van het verbod, noodig zal zijn te voorzien in de dringende behoefte aan meer praktische voorbereiding van de studenten voor de bediening des Woords c.a., b.v. door te bepalen, dat voor toelating tot het praeparatoir examen ook wordt vereischt het bewijs, dat de candidaat zich onder kerkelijk toezicht een bepaalden tijd voor de praktijk van het ambt heeft voorbereid. Daarbij werd echter ook opgemerkt, dat zulke voorstellen wel door leden der Synode kunnen worden gedaan, maar dat de Commissie zich heeft te bepalen tot rapport en advies over de betreffende punten van het Agendum.

Na overweging van een en ander heeft Uwe Commissie geoordeeld, niet te moeten adviseeren tot opheffing van het verbod, maar wel tot handhaving er van en tot het nemen van maatregelen daartoe dienend. Daarom komt de Commissie tot de Synode met het advies, dat zij aldus besluite:

De Generale Synode, de voorstellen aangaande het optreden der studenten overwogen hebbende, spreekt uit: [volgt in art. 77].

Met de bede, dat de Heere Uwe vergadering ook in deze zaak leide door Zijnen Geest,

De Commissie voornoemd:

's Hage 1914.

L. LINDEBOOM, *Rapporteur*.

BIJLAGE LII. (Art. 78).

Rapport met advies over Letter D punt 20 ter zake van het ingekomen schrijven van Mej. M. DE COCK, te Rotterdam.

WelEerwaarde en Eerwaarde Broeders.

Ter zake van het ingekomen schrijven van Mej. M. DE COCK te Rotterdam, haar nood klagende, en daarom hulp vragende aan de Generale Synode, acht uwe Commissie, om het kiesche van deze aangelegenheid, zich te moeten onthouden van breedvoerige mededeelingen. Zij kan dat te eerder, omdat zij komen mocht tot een eenstemmig advies aan uwe vergadering.

Dit advies luidt: [volgt in Art. 78].

J. D. v. D. MUNNIK, *Rapporteur*.

BIJLAGE LIII. (Art. 79).

Advies in zake Letter C 1 van het Agendum.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders.

In zake letter C van het Agendum, zijnde eene vraag van de Particuliere Synode van Gelderland over: „Toegang tot den Dienst des Woords en der Sacramenten”, aldus luidende:

„Hoe heeft eene Classis te handelen met een broeder, voorheen predikant der Christelijke Gereformeerde Kerk, die, lid geworden der Gcreformeerde Kerk, thans staat naar den Dienst des Woords en der Heilige Sacramenten in eene der Gereformeerde Kerken?”

oordeelt Uwe Commissie, dat in gevallen als dit gehandeld dient te worden in aansluiting aan de bepalingen, opgenomen in Art. 165, 166 en 167 der Acta van de Generale Synode, te Dordrecht in 1893 gehouden, en onder Art. V der Kerkenorde geplaatst. Dientengevolge neemt zij de vrijheid, Uwe vergadering voor te stellen: [volgt in Art. 79].

J. KOK, *Rapporteur*.

BIJLAGE LIV. (Art. 83).

Rapport inzake het Doctoraat. Letter D. punt 2—12bis van het Agendum.

De voorstellen inzake het doctoraat gaven in Uwe Commissie aanleiding tot een uitvoerig debat.

Van de eene zijde werd er sterk op aangedrongen, dat de Synode der Gereformeerde Kerken aan hare Theologische School het promotierecht verleen zou, en voerde men hiervoor onderscheidene gronden aan.

Bezwaren, die daartegen vroeger werden ingebracht, bestonden thans niet meer. Door de benoeming van een vijfdien hoogleeraar kon het college van professoren voltallig worden geacht, en stond de Theologische School in dit opzicht met de Theologische Faculteit aan de Vrije Universiteit gelijk. Reeds de billijkheid eischte daarom, dat aan de eene inrichting niet onthouden werd wat aan de andere was geschenken. Waarom zou ook aan de Theologische School, die immers evenzeer als de Theologische Faculteit een wetenschappelijk karakter droeg, het promotierecht niet verleend kunnen worden?

Ja, als het op het principe aankwam, had de Theologische School er veel meer recht en aanspraak op dan de Theologische Faculteit aan de Vrije Universiteit. De Theologie is toch eene eigene wetenschap, van alle andere disciplinen wezenlijk onderscheiden. Zij behoort naar haar aard tot het terrein der Kerk, moet door de Kerk beoefend worden, en staat onder haar gezag. Aan de Kerk heeft Christus Zijn Woord toebetrouwd; aan haar gaf Hij ambten en gaven, herders en leeraars, om dat Woord te bewaren, uit te leggen, te verdedigen enz. Principieel loopt het verschil tusschen de voor- en tegenstanders van het doctoraat aan de Theologische School over de opvatting van de wetenschap in het algemeen, van de Theologische wetenschap in het bijzonder.

De Vrije Universiteit koestert daarover nieuwerwetsche denkbeelden, die in Schrift en belijdenis geen steun vinden. Deze denkbeelden houden toch in, dat er tweeërlei theologie bestaat, eene niet of minder wetenschappelijke en eene in eigenlijken zin wetenschappelijke, eene, die alleen tot opleiding van aanstaande Dienaren des Woords strekt, en eene andere, die om zichzelf beoefend wordt. Maar zulk een onderscheid bestaat niet. Het kandidaats-examen is immers ook een wetenschappelijk examen; het doctoraal examen gaat op dezelfde lijn slechts een weinig verder voort; in den pastor als herder en leeraar ligt het leerambt opgesloten.

Bij de beoefening der Theologische wetenschap heeft nu de Kerk het recht, om van al die middelen gebruik te maken, welke aan bereiking van dit doel dienstbaar zijn, en daartoe zich ook te bedienen van het doctoraat, dat aan de bevordering der Theologische wetenschap ten zeerste bevorderlijk kan zijn. Te meer, daar de Kerk naar de uitspraken van Calvijn, van de Kerkenordeningen enz. doctoren noodig heeft, om het Woord Gods uit te leggen en te verdedigen.

Indien de opmerking wordt gemaakt, dat de Kerk tot het verleen van het promotierecht

niet bevoegd is, diene tot antwoord, dat eene particuliere vereeniging met directeuren aan het hoofd daartoe in nog veel mindere mate bevoegdheid bezit. En waar de Gereformeerde Kerken aan haar Theologische School professoren benoemen, door dezen kandidaats-examen laten afnemen, en zelve in hare Classes de kandidaten onderzoeken, daar kan haar de bevoegdheid niet worden ontzegd, om ook aan hare Theologische School het promotierecht te verleenen en door hare hoogleeraren bekwame studenten na degelijk onderzoek tot doctoren te verklaren.

Ten slotte zal de vrede er grootelijks door bevorderd worden, als de Synode de desbetreffende voorstellen aanneemt. Want Theologische School en Theologische Faculteit zouden dan met geheel gelijke rechten naast elkander staan en samen kunnen arbeiden aan de opleiding van Dienaren des Woords en aan de beoefening der Theologische wetenschap.

Van de andere zijde werd er in de eerste plaats de aandacht op gevestigd, dat het verlangen, om aan de Theologische School het promotierecht te verleenen, in de Kerken lang niet algemeen is. De particuliere Synoden van Groningen en Drente hebben wel voorstellen van die strekking op de synodale tafel gelegd, en hebben daarbij steun gevonden in adressen van enkele kerkeraden en gemeenteleden. Maar in Overijssel staakten de stemmen over de woorden: *indien mogelijk*, dat n.l. hēt promotierecht door de Kerken alleen aan de Theologische School verleend worde indien mogelijk. En voorts dringen de particuliere Synoden van Gelderland, Utrecht en Noord-Holland wel op een *principiele* beslissing aan, maar zonder uit te spreken, in welke richting zij wenschen of hopen, dat die beslissing moge uitvallen.

Voorts houde men in het oog, dat de Theologische School, hoe wetenschappelijk zij ook in de personen harer hoogleeraren moge zijn, toch als zoodanig en als stichting der Kerken niet anders is en zijn kan dan eene school tot opleiding van Dienaren des Woords, aan welke in dit haar karakter het promotierecht, ook blijkens het eenparig getuigenis der historie, niet toekomt.

Geheel anders staat het met de Vrije Universiteit, die van meet af niet alleen opleiding voor verschillende ambten en bedieningen in Kerk, Staat en Maatschappij, maar ook beoefening der wetenschappen zich ten doel stelde, en ditzelfde doel ook met name in hare Theologische Faculteit nastreeft.

Wel kan men hiertegen in het midden brengen, dat eene dusgenaamde „particuliere vereeniging” nog minder recht heeft om het promotierecht te verleenen dan de Gereformeerde Kerken. Maar deze quaestie is op dit oogenblik en hier ter plaatse niet aan de orde. De vraag loopt thans alleen hierover, of de Kerken zulk een recht bezitten. Ook al zou eventueel, bij nader onderzoek, eens blijken, dat een particuliere vereeniging op zoodanig recht geen aanspraak kon maken, dan zou dit hoegenaamd nog niet inhouden, dat de Kerken op dit recht gegronde aanspraken konden laten gelden.

Alles concentreert zich dus om de vraag, of de Kerken bevoegd zijn, om aan hare School tot opleiding van Dienaren des Woords het promotierecht te verleenen. Hierop kan niet anders dan ontkennend worden geantwoord. De Synode is immers geen wetenschappelijk college, maar een kerkelijke vergadering, en dus onbevoegd, om zuiver wetenschappelijke vraagstukken te behandelen.

De doctorale graad nu behoort enkel en alleen op wetenschappelijk terrein thuis; hij heeft niets te maken met het doctorale ambt of den dienst van doctor, waarvan in de Kerkenorde art. 2 sprake is, en die volgens Gereformeerde theologen en Gereformeerde Kerkenordeningen volkomen met het professoraat samenvalt. De *titel* van Doctor in een of andere wetenschap, ook in die der Godgeleerdheid, draagt een zuiver wetenschappelijk karakter, heeft in en voor de Kerk niet de minste waarde en is dus hoegenaamd geen behoefte, waarin de Kerken moeten voorzien. Van onbillijkheid kan er dan ook geen sprake wezen, als de Kerken aan de School niet geven wat zij zelve niet bezitten, en de School niet ontvangt wat haar niet toekomt.

Het gevaarlijke der inmenging van Kerken in zaken, die buiten haar gebied liggen, komt duidelijk aan het licht in adressen, die door enkele Kerkeraden en gemeenteleden inzake het doctoraat aan de Synode zijn toegezonden. Ofschoon het adressanten persoonlijk niet euvel is te duiden, dat zij over deze zaak zich uitlaten, leveren zij in hun adressen toch het bewijs, dat zij gansch verkeerd worden voorgelicht en over zaken oordeelen, die van zuiver wetenschappelijken aard zijn en volkomen buiten hun begrip vallen. Maar des te meer hebben de Kerken toe te zien, dat zij in deze richting niet verder gaan, en voor zooveel noodig op hare schreden terugkeeren.

De bovengenoemde adressen leveren ook het bewijs, dat bij het verzoek, om aan de Theologische School het promotierecht te verleenen, niet eenig wetenschappelijk belang den doorslag geeft, maar eenvoudig de overweging, dat de Theologische School gelijk moet staan met de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit en niet in eenig opzicht bij haar mag achterstaan.

Om des vredes wil mag de concessie niet worden verlangd, want hoe hoog de vrede ook te schatten zij, in zijn naam mag geen opoffering van beginselen worden geëischt. En dit ware hier het geval. Want Rome heeft de toekenning van de vrijheid om te leeren en het recht om te promoveeren wel voor den paus gereserveerd, maar de Gereformeerde Kerken hebben zulk een recht nimmer in eenige belijdenis of Kerkenorde voor zichzelf gevonden. Bovendien zou door deze concessie de vrede toch niet verkregen worden, wijl de voorstanders van het doctoraat aan de Theologische School nog veel verder strekkende wenschen koesteren, en deze na de verkregen concessie terstond aan de orde zouden stellen.

De discussie, waarbij al de genoemde punten over en weer ter sprake kwamen, werd gevoerd in een broederlijken geest, maar leidde niet tot eenstemmigheid. Het voorstel, dat de Synode aan de Theologische School het promotierecht verleenen zou, werd ten slotte met vijf tegen vijf stemmen verworpen, zoodat de Commissie tot haar spijt niet in staat is, betreffende de zaak van het doctoraat eene stellige conclusie aan de Synode aan te bieden.

H. BAVINCK, *Rapporteur.*

BIJLAGE LV. (Art. 83).

Advies in zake het promotierecht der Theologische School.

Aan de Eerwaarde Synode van de Gereformeerde Kerken, te 's Hage.

Nu de Commissie van Advies over D 2—12bis van het *Agendum* niet met een voorstel is gekomen, neemt ondergeteekende bescheidenlijk de vrijheid, aan de overweging der Synode aan te bevelen het volgend Advies, dat hij, om de beoordeeling en bespreking te vergemakkelijken, in den vorm van een besluit heeft gesteld.

De Generale Synode, overwegende:

1. dat nu reeds tot verscheidene reizen uit de Kerken en uit den kring van Professoren en Curatoren de begeerte is gekomen, dat aan de Theologische School ook de graad van *Doctor* in de Theologie kunne worden verkregen;

2. dat de oorsprong en het doel der Theologische School als School der Kerken tot opleiding voor den dienst des Woords niet medebrengt, dat zij geen *wetenschappelijke* inrichting ter beoefening der Theologie zou kunnen of mogen zijn¹⁾;

3. dat uitdrukkelijk bij de vereeniging der Kerken in 1892 is uitgesproken, dat de bedoeling van de verklaring: „de Kerk is geroepen een eigene inrichting tot opleiding harer leeraren te hebben, tenminste wat de godgeleerde vorming betreft”, „niet is, om iets te laten vallen van den eisch van wetenschappelijke ontwikkeling, die steeds door de Gereformeerde Kerken gesteld is”, en door de Synode 1893: dat de Theologische School „voor de *geheele* theologische vorming, dat is, de vorming door de wetenschappelijke studie der theologie en de practische voorbereiding voor de heilige bediening heeft te zorgen”;

4. dat de Theologische School door de Synode van 1896 in hare regelingen van onderwijs en examinatie c.a. gereorganiseerd is naar de wijze van eene Theologische Faculteit, waardoor o.m. hare examina van *kerkelijke* in *school*-examina zijn veranderd, en dat dus, ingeval de Theologische School ook den *Doctors*-graad verleent, niet mag

¹⁾ In zijne brochure *Het Recht der Kerken en de Vrijheid der Wetenschap*, Kampen, Zalsman, 1899, zegt Dr H. BAVINCK, blz. 45:

„1. Het is het recht der Kerken, om zelve te zorgen voor de opleiding harer dienaren en te dien einde op te richten en in stand te houden eene Theologische School. Niemand mag haar dat recht ontnemen, of ook om des *beginsels* wil eischen, dat zij daarvan afstand doen.

2. Het is het recht der Kerken, om, indien zij daartoe bij machte zijn, deze School zoo in te richten, dat ze niet alleen dienst doe tot opleiding, maar ook eene School zij voor Theologie. Daargelaten, of het doctoraat een ambt zij, de didaskalia, de beoefening der Theologie, is toch eene gave des Heiligen Geestes. De Kerk kan van deze gave zich bedienen en doctoren aanstellen, die krachtens deze gave de waarheid Gods uitleggen, verdedigen, onderwijzen, beoefenen in wetenschappelijken zin”.